

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dan vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta pa 1 gold. 30 kr. nov. dn.

Tečaj III. V Ljubljani 1. septembra 1863. List 17.

S o n e t.

Emet že pomladi po vremenu sodi,
Al dobro leto dal bo oče mili,
Al terdi žuli bodo se vernili,
Al upal seme je zastonj prirodi.

Zakaj, ak zgođaj že nevihta brodi,
So upi preveseli ngasnili,
Da drugi časi bi se premenili,
Da kljubovali bi pomladni škodi.

Kako, mladeneč, upaš mile sreče
Zidaje zaslepljenih nād gradove,
Kako nadjaš se mirnega živnja,

Ak te že zdaj vihar za sabo vleče,
Mladosti čas ti kaže le vetrove,
Ak strast že zdaj razsájati začinja!—

Mirko Zorin.

0 šolskem spraševanju. *)

Konec šolskega leta je tudi že prišel za učitelje na deželi. Treba je pokazati, kaj smo zopet pretečeno šolsko leto storili na šolskem polji. Učenci kažejo, kaj in koliko so se naučili, učeniki pa, kako so kaj svoje dolžnosti spolnovali. Dan šolskega spraševanja je toraj za učence in učitelja zelo važen. Šolsko spraševanje daje učiteljem in njihovim prednikom

*) Nekoliko zakasnjeno.

lepo priliko, da starše prepričajo, kaj dobra šola koristi. Skušnje nas učijo, kako poverhne misli imajo ljudje sploh od naših šol, in kako malo cenijo učitelja in sad njegovega truda. To pa izvira večkrat iz nevednosti, ker se starši nikoli ne prepričajo, kaj se otroci vse v šoli učijo, in kako težko da je za učitelja tako veliko število učencev dan na dan podučevati. Vsega tega se pa starši lahko prepričajo pri šolskem spraševanju. Hvale vredno je toraj po enih krajih, da duhovni gospodje o koncu šolskega leta starše v cerkvi k šolskemu spraševanju povabijo in da tudi skerbé, da se ta dan slovesno obhaja. Tako vidijo starši, kako zeló skerbé njih spredniki — duhovski in deželski gospodje — za blagor njihovih otrok, ker se te slovesnosti tako obilno udeležujejo; vidijo pa tudi učitelja med učenci, kako se ljubeznjivo z njimi pogovarja i. t. d.; in tako priznajo potem težavni in trudopolni stan učiteljev, dobijo v ljubezni do njihovih otrok veselje do šole, ljubijo učitelja, ga spoštujejo, in so mu za njegov trud zmiraj hvaležni.

K vsaki šolski preskušnji naj bi se pa tudi bližnji učitelji povabili; zakaj zeló bi učiteljem koristilo, ko bi metodiko in druge šolske zadeve med sabo ogledovali in primerjali svojo robo z drugo. Kar eden pri svojem bratu dobrega opazi, naj lepo za sé prihrani in drugo leto tudi sam poskuša; če pa ne gre povsod vse ravno gladko, naj učitelj tega nikar očitno vpričo drugih — znabiti še v tej reči nevednih ljudi — ne graja. Take pomanjkljivosti si smejo učitelji na samem pri svojih zborih razodeti, pa še takrat le spodobno, da se ne dotakne kdo kake osebnosti. K šolskim preskušnjam pa pridejo včasih tudi taki, ki so ljudskim šolam in vsaki narodni omiki nasprotni, — kateri mislijo, da je šole le nezgoda časov na noge spravila, in jim je sploh omika ljudstva tern v peti. Nekteri taki puhloslovci pravijo, kadar bo se vse zučilo, bo začela pa vera pešati i. t. d. Taki možje vse napake ljudstva in sploh vse hudo omiki prištevajo, zraven pa ne pomislijo, če ravno dobro vejo, da povsod in vselej so le tisti narodi duševno in materialno napredovali, kateri so šole kot glavno podlago izobraženja spoznali. Taki možje tudi ne vejo, ali pa nočejo vediti, kdo se je prvi v šoli ukvarjal, kdo je šole ustanovil in kaj je podlaga vsega učenja v naših šolah. Od teh nasprotnikov omenim le memo gredé, in ker jaz posebno velikrat v take priliko pridem, da se morem s takimi nasprotniki boriti. Če

pa tovarš tovaršu svoje nadloge potoži, je obema ložeje pri sercu.

Da bi pa starši in vsi drugi poslušavci zares spoznali, da šola njihovim otrokom veliko koristi, je potrebno, da je učitelj ne le med letom priden in skerben v spolnovanji svojih dolžnost, temuč da je tudi dobro in tako premeden v svojem poklicu, da zna v kratkem času in tudi prijetno pokazati, kaj da je otroke v enem letu naučil. Marsikteri učitelj je med letom zelo priden in si veliko truda prizadene, pri preskušnji se pa tako leseno in nevkretno obnaša, da poslušavci z glavo majejo, in večkrat se kak revež tako kam zaplete, da se brez sramote rešiti ne more. To se posebno rado prigodi, če se učitelj za šolske nauke ni dobro pripravil.

Pripravljati pa se je treba za vsaki nauk posebej. Posebno naj se učitelji po slov.-nemških šolah dobro izurijo v prestavljanji nemških beril v slovensko.

Skušnja uči, da nekteri učitelji ravno v tem predmetu veliko smešnih pomot napravljajo, kar pa človeka le sramoti. Smešno in žalostno je bilo lansko leto pri neki preskušnji slišati taki le pogovor:

Učenec: Ribič, der Fischer. Učenik: Komu pravimo ribič? Učenec: Tistemu, kateri ribe lovi. Učenik: Noja! kateri se pri vodi gori derži, je ribič. Janez, beri ti en „štikelec“ naprej! Ali pa: 4 od 4 gre gori i. t. d.

Taki pregreški so pravi dokaz, kako eni učitelji slabo napredujejo.

Ravno tako pa tudi ni prav, da si nekteri učitelji, kateri so za slovensčino posebno vneti, z nemsčino ne upajo na dan. To se zgodi pri branji nemških beril in pri obdelovanji praktične gramatike. Kjer je šola slov.-nemška, naj se učitelj ne boji pokazati, da se otroci na podlagi materinskega jezika tudi nemsčine učijo. Zraven naj tudi učitelj pokaže, da je on obema jezikoma kos in nobenemu nasproten. Srednja pot je tudi tukaj naj boljša.

Sklepoma naj še nekaj svetujem, kar se večidel povsod pograša, in to je: Naj bi se pri konecletni preskušnji zapisniki pridnosti in napredka tudi od nedeljskih učencev in učenk poslušavcem pokazali. Otroci, kateri v nedeljsko šolo hodijo, so v naj nevarniši dobi. Zato bi bilo dobro pri nedeljskih učencih posebno za vedenje zunaj šole skrbeti. Pridne učence

in učenke naj bi pri preskušnji očitno pohvalili in tudi v zlate bukve zapisali. To bi spodbujalo večje učence, da bi se lepše vedli zunej šole, in marsikteri deček in marsiktera deklica bi ohranil ali ohranila znabiti za zmiraj nepokvarjeno — nedolžno serce.

To so moje misli in nasveti o konecletnem šolskem spraševanju. Pregovor pa pravi: „Več ljudi, več vé“. Naj tedaj tudi kdo drugi še kaj pové od tega. Gotovo bo to všeč našemu „Tovaršu“. *)

Rodoljub.

Keršanska odreja.

II.

J e z a.

Huda strast, kateri se človek že v otročjih letih vdajati začne, in ktera toliko težav, nepokoja in družih pregreh obrodi zanj, kdor ji je vdan in za druge, ki z njim združeni živé, je jeza. Toraj si morajo tudi učeniški prizadeti, da to hudo nagnjenje, to strast v otrocih zadušijo.

a) Naj učenik svojim učencem in učenkam razloži, da tisti, kdor se jezi, sebi naj več škoduje, ker je jeza že telesnemu zdravju prav zelo škodljiva. Kadar se človek jezi, vse v njem gre iz verste, vse vré; in kakor plemen suhe derva v pepel spremeni, tako jeza že truplo človeško več ali manj vselej poškoduje. Zgodí se včasí, da človek v jezi nagnaglomoma umerje, včasí pa čez dalj časa od jeze hude nasledke čuti, kateri mu prezgodaj grob odpró in še ne vé, da ga mu ravno jeza odpre, dokler mu Bog vsegavedni pri sodbi tega ne razodene.

b) Naj učenik otrokom pokaže, da jeza človeka med živino in celó pod živino zaverže, da še marsiktera živina veliko nedolžnega tepenja s prečudno krotkostjo prenaša. Človek, ki se jezi, se v resnici neumni živini enakega stori, tudi zato, ker zgubi pamet, naj imenitniši dar božji, ki ga je duša od stvarnika prejela in ki ga nad živino visoko povzdigne in Bogu podobnega stori.

c) Naj jim dopové, da se jezni človek ne le Bogu, ampak tudi ljudem zopernege dela, ker se ga vse ogiblje, in se

*) To se vé da.